

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با توجه به نقش میانجی سرمایه اجتماعی و اثر تعدیل‌گر رسانه‌های اجتماعی

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۲۸ - تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۷/۱۲)

حسین دامغانیان^۱

محمد کشاورز^۲

چکیده

در حال حاضر بیماری کووید-۱۹ به یک معضل بزرگ و بحران‌زا در اکثر کشورها تبدیل شده است و مسئولان دولتی را با چالش‌های زیادی مواجه کرده است. هدف از این پژوهش تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با توجه به نقش میانجی سرمایه اجتماعی و نقش تعدیل‌گر رسانه‌های اجتماعی می‌باشد. این مطالعه از لحاظ هدف از نوع توصیفی و با روش پیمایشی انجام شده است. نمونه آماری در این مطالعه ۳۰۰ نفر از افراد جامعه شهری شیراز است که با روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی تصادفی، انتخاب گردیده‌اند و جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه ۳۰ گویه‌ای با طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت استفاده شد. به منظور تحلیل داده‌ها، روش حداقل مربعات جزئی مورد استفاده قرار گرفت. یافته‌ها نشان‌دهنده این است که ابزار اندازه‌گیری از روایی مناسبی برخوردار هستند و ضریب آلفای کرونباخ آن برای تمام سازه‌های پژوهش بیشتر از ۰/۷

۱. دانشیار بازرگانی دانشگاه سمنان، نویسنده مسئول. Hdamghanian@semnan.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی دانشگاه سمنان M.keshavarz2050@gmail.com

می‌باشد. یافته‌ها نشان داد که بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی و سرمایه اجتماعی جامعه شهری شیراز تأثیر منفی و معناداری دارد. با این وجود سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری بر اعتماد سیاسی جامعه شهری شیراز دارد. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که سرمایه اجتماعی در رابطه بین بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی نقش میانجی‌گری ایفا می‌کند و رسانه‌های اجتماعی نیز می‌توانند رابطه بین بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی را تعدیل نمایند.

واژگان کلیدی: بیماری کووید-۱۹، اعتماد سیاسی، سرمایه اجتماعی، رسانه‌های اجتماعی، جامعه شهری شیراز.

مقدمه

در اواخر دسامبر ۲۰۱۹ نمونه‌ای نادر از ویروس کرونا در سطح شهر ووهان در کشور چین ظهور پیدا کرد و متعاقباً در همه استان‌های چین و کشورهای جهان گسترش پیدا کرد (Han et al, 2020:12). از زمان شروع بیماری کووید-۱۹، دولت‌ها پاسخ‌های متفاوتی به این بیماری داده‌اند. پاسخ‌های اولیه کشورها نمی‌تواند بر مبنای مناسب، دانش علمی و آزمایشات پزشکی باشد، بلکه بیشتر مبتنی بر تصمیمات سیاسی و مشورت با متخصصان حوزه‌های مختلف است. برخی دولت‌ها اقتصاد را در اولویت قرار می‌دهند، برخی دیگر بر توانایی سیستم ایمنی بیماران و مقابله با خطر مرگ تمرکز می‌کنند. به موازات گسترش این بحران، درجه بالایی از عدم اعتماد و اطمینان به دولت‌ها شکل می‌گیرد و هیچ‌کس نمی‌تواند واکنش دولت‌های مختلف را به این بیماری پیش‌بینی نماید (Chatzopoulou, 2020:5). اعتماد سیاسی بعنوان یک متغیر مؤثر و کارآمد در زمان وقوع بحران‌هایی همچون بیماری کووید-۱۹ به شمار می‌رود (Limaye, 2020: 14). در صورتی که مردم به مسئولان سیاسی خود اعتماد کنند، امکان تحقق فعالیت‌ها را بیشتر می‌دانند. در نتیجه، مردم پذیرش بیشتری در مقابل خطرات و مشکلات خواهند داشت و تضادهای گفتمانی به طور قابل توجهی کاهش خواهد یافت (Mythen & Wardman, 2016:1224). سرمایه اجتماعی به ویژگی‌های اجتماعی گروه‌ها همچون اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها اشاره دارد که می‌تواند کارایی اجتماع را با تسهیل اقدامات هماهنگ شده بهبود بخشد. سرمایه اجتماعی در بسیاری از رشته‌های علمی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است (Murayama, 2015:43). سرمایه اجتماعی یک دارایی قابل توجه برای افراد، جوامع و دولت‌های آنها بویژه در هنگام بروز بحران‌ها و بیماری‌های همه‌گیر همچون بیماری کووید-۱۹ محسوب می‌شود. رسانه‌های اجتماعی ابزاری قدرتمند هستند که کاربران را قادر می‌سازند تا با توجه به

مطالب مرتبط با اطلاعات، افق دانش خود را گسترش دهند (Kaur & Chahal, 2018: 105). بسیاری از افراد حاضر در رسانه‌های اجتماعی به هنگام وقوع بحران‌ها به انتشار اطلاعات غلط پیرامون آن بحران می‌پردازند و افراد مختلف بدون داشتن تخصص لازم پیرامون آن پدیده، اظهار نظر می‌کنند. این امر به نوبه خود باعث می‌شود که بحران‌های دیگری همچون استرس عمومی و ترس از آن بحران در جامعه بوجود آید (Llewellyn, 2020:373). یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌های شایستگی دولت، داشتن مقبولیت میان مردم است که از طریق اعتماد سیاسی و سرمایه اجتماعی تبلور پیدا می‌کند. بسیاری از افراد در جامعه امروز به دلیل کاهش اعتماد به سیاست‌های دولت و مسئولان سیاسی جامعه خود، دچار سرخوردگی شده‌اند و سرمایه اجتماعی در جوامع تحت‌الشعاع قرار گرفته است. با این حال پژوهش‌ها در مورد اثرات جامعه‌شناختی و روانشناختی ویروس کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی مردم و میزان سرمایه اجتماعی آنها ناکافی به نظر می‌رسد.

مبانی نظری و توسعه فرضیات پژوهش

اعتماد سیاسی^۱

از دهه ۱۹۸۰ در کشورهای غربی، یک فرسایش قابل توجه از اعتماد به سیستم حقوقی، پلیس و بویژه در نهادهای سیاسی دیده می‌شود. به طور کلی اعتماد سیاسی و اجتماعی در بیشتر کشورها با شاخص‌های حکمرانی خوب در ارتباط می‌باشد، به طوری که هر چقدر کشوری در شاخص‌های حکمرانی خوب در سطح بالاتری باشد، میزان اعتماد سیاسی در آن جامعه بالاتر خواهد بود (Newton, 2018:964). در طی ۲۰ سال اخیر، دانشمندان علوم سیاسی و جامعه‌شناسان اذعان کرده‌اند که جهان غرب با بحران اعتماد سیاسی مواجه است

(Lu, 2014:133). افراد به دلیل تمایلات سیاسی، ممکن است نسبت به کسانی که اخبار مربوط به کووید-۱۹ را منتشر می‌کنند، ادراکات متفاوتی داشته باشند و صحبت‌هایی که از سوی مخالفان فکری آنها مطرح می‌شود، قبول نکنند یا تفسیرهای مختلفی داشته باشند. موقعیتی را در نظر بگیرید که در آن افراد تمایل به شنیدن اطلاعات از منابع خبری و چهره‌های دولتی متناسب با عقاید سیاسی خود داشته باشند و به این دلیل که تمایل سیاسی یا ترجیحاتی برای شنیدن چنین اخباری را دارند یا به این دلیل که آنها معتقدند منابع خبری مذکور از اعتبار بیشتری برخوردار هستند (Mullainathan & Shleifer, 2005: 45). بحران‌های مختلف می‌تواند منجر به فرسایش قابل توجهی از اعتماد مردم به دولت‌هایی شود که به سختی با این بحران‌ها دست و پنجه نرم می‌کنند (Torrente, 2019:633). در آغاز یک بحران بالقوه که داده‌های عینی یکسان می‌تواند در دسترس همه باشد، فرد؛ تفسیر خاصی از آن داده‌ها یا تعبیری که با رنگ‌آمیزی سیاسی خاصی مرتبط است یا رسانه‌ای خاص که از آن استفاده می‌کند مشاهده می‌نماید. در حقیقت گروه‌های مختلف با ترجیحات متفاوت می‌توانند از طریق لنزهای مختلف سیاسی به پدیده‌ای یکسان نگاه کنند و در نهایت پیش‌بینی‌ها، برداشت‌ها، تصمیمات و رفتارهای متفاوتی ناشی از یک رویداد مشخص به وجود می‌آید (Gentzkow et al, 2018:3). این کاملاً آشکار است که رأی‌دهندگان از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند تا مواضع نخبگان سیاسی خود را ارزیابی کنند. آنها به رهبران سیاسی خود اعتماد دارند و بر اساس سیگنال‌های آنها نظرات خود را شکل می‌دهند. از طرف دیگر پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اگر دیدگاه نخبگان سیاسی مطابق با موقعیت سیاسی و حزبی آنها نباشد، نمی‌توانند چندان مؤثر واقع گردند (Grossman et al, 2020:3). گاهی اوقات فرد به دلیل تفسیر نادرست از پدیده‌ای منفی، واکنش بیشتری را نسبت به آن نشان می‌دهد به خصوص اگر آن پدیده با باورهای سیاسی آنها همسو نباشد. در نتیجه واکنش خصمانه‌تری نسبت به آن

نشان می‌دهند (Barrios & Hochberg, 2020:32). در موقعیت‌های رکود اقتصادی شدید و بروز نابرابری‌ها، اعتماد سیاسی و نهادی به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد و گروه‌های مختلف اجتماعی نسبت به دولت بدبین می‌شوند. در چنین شرایطی سرمایه اجتماعی و ارزش‌های اجتماعی نیز به شدت افول پیدا می‌کند (Newton, 2018:965). رهبران سیاسی می‌توانند با گفتار و اقدامات خود به شدت بر رفتار انتخاب‌کنندگان تأثیر بگذارند و به پیشرفت و رعایت اقدامات پیشگیری در طول بحران عمومی ویروس کووید-۱۹ تأثیر بگذارند (Grossman et al, 2020:4). بسیاری از محققان بر این باور هستند که عوامل اجتماعی - فرهنگی تأثیر معناداری بر اعتماد سیاسی دارند. محققان دیگر بر این باورند که پیامدهای اجتماعی‌سازی اولیه افراد در سراسر زندگی ادامه می‌یابد و تأثیر فراوانی بر نگرش‌های سیاسی و رفتار بزرگسالان از جمله اعتماد سیاسی می‌گذارد؛ به عبارت دیگر، اعتماد سیاسی افراد با افزایش سن زیاد نمی‌شود (لانگتون^۱، ۱۹۸۴). برخی محققان دیگر نیز بر این باورند که متغیرهای سیاسی نسبت به متغیرهای اجتماعی - فرهنگی دارای تأثیرات بیشتری بر اعتماد سیاسی می‌باشد (Lu, 2014:134). محققان دیگر نیز اذعان دارند که کاهش اعتماد سیاسی در غرب به دلیل نارضایتی مردم از زندگی‌شان است، در حالی که برخی از محققان دیگر ادعا می‌کنند که مردم در ایالات متحده و کشورهای اتحادیه اروپا با سطح اعتماد سیاسی بیشتر از سطح رضایت بالاتری نیز برخوردارند (Baltatescu, 2005:22). سمیعی اصفهانی (۱۳۸۶) در پژوهش خود تأثیر بحران دموکراسی بر رفتار سیاسی شهروندان در دموکراسی‌های سه‌گانه اروپا، آمریکای شمالی و ژاپن را مورد مقایسه قرار داد. در این پژوهش ریشه‌ها و زمینه‌های شکل‌گیری این بحران و پیامدهای آن بر رفتار سیاسی شهروندان در دموکراسی‌های صنعتی پیشرفته بررسی گردید. نتایج نشان داد بحران

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۱۸۳

مشروعیت، کسری اعتماد عمومی، انقباض و رکود سیاسی و مهمتر از همه "بحران دموکراسی" منجر به تضعیف رفتار سیاسی شهروندان گردیده است. پژوهش خانباشی (۱۳۹۰) به بررسی عامل اقتصاد و مؤلفه‌های آن در نوسانات اعتماد سیاسی پرداخته شد. نتایج بدست آمده نشان داد که وضع عوامل و متغیرهای اقتصادی یک جامعه کم و بیش بر سطح اعتماد سیاسی در جامعه مؤثر است. همچنین یافته‌های این پژوهش نشانگر آن است که میزان ثبات اقتصادی، وضع شاخص‌های مهم اقتصادی و فساد مالی (اقتصادی) در جامعه به ترتیب، بیشترین تأثیر را بر اعتماد سیاسی خواهند داشت. نتایج پژوهش سمیعی اصفهانی و نیری (۱۳۹۴) میان بحران مالی، اقتصادی اروپا و اعتماد شهروندان اروپایی به نظام‌های سیاسی خود، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد و این بحران موجب شکل‌گیری نوعی بی‌اعتمادی در میان شهروندان اروپایی نسبت به سیاست‌های نئولیبرالیستی کشورهای اتحادیه اروپا و در نهایت تضعیف مفروضات بنیادین نظام‌های دموکراتیک این کشورها گردیده است. پژوهش لو (۲۰۱۴) به توصیف و تحلیل اعتماد مردم به سیاست در کشورهای بریکس^۱ (یعنی برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی) می‌پردازد. این پژوهش نشان داد که کیفیت شاخص‌های کلان اقتصادی نمی‌تواند تغییر در اعتماد سیاسی را در پنج اقتصاد پویا و در حال ظهور توضیح دهد. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که ترکیب هویت و ارزش‌های سیاسی در بیشتر موارد تأثیر بسزایی بر اعتماد سیاسی این کشورها دارد. باریوس و هوچبرگ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که حتی در زمانی که بیماری کووید-۱۹ در سراسر کشور آمریکا فراگیر شده است، اما باز هم تعصب حزبی می‌تواند باورها را در مورد واقعیات کم‌رنگ کند. همچنین این پژوهش نشان داد که باورهای سیاسی می‌تواند ادراک از خطر ناشی از بیماری کووید-۱۹ و تصمیم‌گیری‌های مرتبط

با سلامتی را تحت‌الشعاع قرار دهد. بسیاری از هم‌حزبی‌های رئیس‌جمهور ممکن است چشم خود را بر روی واقعیت ببندند و صرفاً به رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی تأکید کنند و به سیاست‌های نامناسب دولت بی‌توجه باشند.

بیماری کووید-۱۹

در اوایل نوامبر ۲۰۱۹ نوعی بیماری ناشناخته شبیه ذات‌الریه برای اولین بار در استان ووهان چین کشف شد. اولین موارد این ویروس دارای نوعی منشأ حیوانی بود. با این حال شیوع این عفونت تقریباً به طور کامل از طریق انتقال انسان به انسان انجام شده است. این ویروس که به عنوان یک کروناویروس جدید شناخته شد، با سندرم شدید تنفسی حاد همراه بود (باریوس و هوچبرگ، ۲۰۲۰). با گسترش بسیار سریع این بیماری در چین و پس از آن به سایر نقاط دنیا، کروناویروس جدید با نام علمی SARS-CoV-2 و بیماری حاصل از آن به نام "COVID-19" نگرانی و وحشت زیادی را در بین مردم جهان به وجود آورد (Ardura, 2020:148). سازمان بهداشت جهانی^۲ شیوع این بیماری را نوعی فوریت در عرصه بهداشت عمومی بین‌المللی اعلام کرد تا اینکه در تاریخ ۳۰ ژانویه ۲۰۲۰ شیوع این بیماری همه‌گیر شد (Barrios & Hochberg, 2020:33). فاصله‌گذاری اجتماعی یا سایر اقداماتی که احتمال تماس بین افراد آلوده یا افراد غیرآلوده را کاهش می‌داد، به عنوان ابزار اولیه برای جلوگیری از شیوع بیماری کووید-۱۹ معرفی گردید (Adolph et al, 2020:9). در یونان اقدامات دولت برای مقابله با ویروس کرونا به شدت سختگیرانه بوده است. دولت یونان مدارس، کافه‌ها، رستوران‌ها و مغازه‌ها را به طور کامل بسته است و این مراکز توسط پلیس نظارت می‌شود. در همین راستا، دولت دانمارک

1. Covid-19 Disease
2. WHO

موضع سخت‌گیرتری گرفت و در ابتدا مراکز دولتی را تعطیل کرد و به دنبال آن کافه‌ها، رستوران‌ها و مغازه‌ها و نهایتاً کلیه مرزهای کشور را بست. با این حال، دولت دانمارک با تکیه بر همکاری‌های اجتماعی مردم خود با نظارت متعادل‌تری پیش رفت. در کشور سوئد این اقدامات بسیار نرم‌تر بود و مسئولیت آن به افراد واگذار شد. این واکنش‌های واضح بیانگر ارتباطات مختلف میان دولت و جامعه و نشان‌دهنده نوعی اعتماد سیاسی می‌باشد و بدین ترتیب میزان مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی را مشخص می‌کند (Chatzopoulou, 2020:25). شیوع بیماری کووید-۱۹ بسیار سریع و در حال تکامل است و دارای یک ریسک ویژه برای بیماران دارای مشکلات پیرامون سیستم ایمنی است (López et al, 2020: 215). با توجه به نبود درمان استاندارد و واکسن مؤثر برای کروناویروس جدید، بهترین راه در شرایط حاضر اجتناب از آلودگی و جلوگیری از انتشار آن است. یکی از اقدامات اولیه در این وضعیت، مسافرت نکردن به مناطق اپیدمیک، نخوردن و تماس نداشتن با حیوانات وحشی می‌باشد. افرادی که در ۱۴ روز اخیر سابقه سفر به ناحیه اپیدمی را داشتند، دمای بدن آنها باید به مدت ۱۴ روز پیگیری شود و در صورت مشاهده علائم بیماری، از وسایل حمل و نقل شخصی یا تعیین شده برای قرار نگرفتن در معرض عموم استفاده کنند (توکلی و همکاران، ۲۰۲۰). تورنت و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود نشان دادند که بحران‌هایی که در جامعه به وجود می‌آید، می‌تواند بر سرمایه اجتماعی گروه‌های مختلف و میزان اعتماد سیاسی آنها اثرگذار باشد. پژوهش‌ها و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی نحوه ظهور و گسترش ویروس کرونا می‌پردازد و رویکردهای تولید واکسن‌های مؤثر و ترکیب‌های درمانی برای مقابله با شیوع این ویروس را بررسی می‌کند. نتایج این پژوهش نشان داد که تعداد کمی از داروهای ضدویروس با طیف گسترده علیه بیماری کووید-۱۹ در آزمایشات بالینی مورد بررسی قرار گرفته است که منجر به بهبودی بالینی بیماران می‌شود. نتایج مطالعه توکلی و همکاران

(۲۰۲۰) نشان داد که اپیدمی کروناویروس جدید در مقایسه با کروناویروس‌های قبلی شایع در انسان، گسترده‌تر بوده که این موضوع بیانگر قدرت سرایت فوق‌العاده بالای این ویروس است و با توجه به نبود درمان و واکسن مؤثر، بهترین راه جهت مقابله با این بیماری، اجتناب از آلودگی و جلوگیری از انتشار آن از طریق اقدامات محافظتی و بهداشت شخصی می‌باشد. مطالعه شریین^۱ و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که هیچگونه واکسن یا داروی خاصی برای کروناویروس انسانی وجود ندارد، به همین دلیل درک ماهیت ویروس و خصوصیات بالینی آن برای پاسخ به شیوع این بیماری بسیار مهم است. همچنین این مطالعه به طور خلاصه به گردآوری گزارش‌های خاص در مورد کووید-۱۹ می‌پردازد. آدولف و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود اذعان کردند که سیاست‌های مقابله با کروناویروس از نظر تأثیرگذاری بر میزان اعتماد مردم بسیار دردناک است، زیرا باعث ایجاد محدودیت و منجر به لغو رویدادهای مختلف، تعطیلی کسب و کارها و مدارس می‌شود. همچنین این پژوهش نشان داد که گروه‌های سیاسی رقیب در انتخابات ایالات متحده با فاصله‌گذاری‌های اجتماعی مخالف بوده‌اند و همین عامل منجر به صدمات جدی به سلامت و اعتماد عمومی مردم گردید. وونگ و جنسن^۲ (۲۰۲۰) در پژوهش خود در کشور سنگاپور نشان دادند که اعتماد عمومی به مسئولان سیاسی در مواجهه با خطرات به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم مدیریت ریسک به صورت مؤثر و کارآمد شناخته می‌شود. اما در مواجهه با یک بیماری همه‌گیر همچون کرونا، اعتماد می‌تواند به یک شمشیر دولبه تبدیل شود. در این شرایط، اعتماد عمومی به دولت مبتنی بر شایستگی و مراقبت در حقیقت ممکن است مردم را به سمت دست‌کم گرفتن خطرات بیماری سوق دهد و از این‌رو مردم تلاش خود

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۱۸۷

را برای انجام اقدامات فردی جهت کنترل خطرات کاهش دهد. از سوی دیگر مردم ممکن است نسبت به دولت بی‌اعتماد باشند و تلاش چندانی برای اقدامات مراقبتی نکنند.

سرمایه اجتماعی^۱

پیر بوردیو نخستین دانشمندی است که از واژه سرمایه اجتماعی استفاده می‌کند. او سرمایه اجتماعی را «مجموعه‌ای از منابع واقعی و بالقوه که با دارا بودن یک شبکه بادوام از روابط نهادینه شده و شناخت متقابل مرتبط است» تعریف می‌کند. تعریف دوم سرمایه اجتماعی متعلق به هیمز کلمن است که نقش سرمایه اجتماعی را در تولید سرمایه انسانی بررسی می‌کند و مفهوم را به عنوان «بازنمایی‌های مشترک، تفسیرها و سیستم‌های معنایی میان احزاب» تعریف می‌کند. کلمن و بوردیو هر دو سرمایه اجتماعی را به عنوان یک نتیجه از تعاملات میان افراد پذیرفتند (Tamer, 2014: 964). سرمایه اجتماعی مفهومی نوین است، همچنین نشان‌دهنده ارتباطات میان افراد و ارزش حاصل از این ارتباطات می‌باشد (Cadima et al, 2012:3). سرمایه اجتماعی به عنوان منابعی همچون تبادل مساعدت‌ها، حفاظت از هنجارهای گروهی، برخورداری از اعتماد و اعمال تحریم علیه سایر گروه‌ها تعریف می‌شود. یک گروه اجتماعی می‌تواند شکل‌های گوناگونی داشته باشد. برای مثال یک محیط کاری، سازمان داوطلبانه و یا یک جامعه مسکونی می‌تواند به عنوان یک گروه اجتماعی در نظر گرفته شود (Porta, 2014:27). به ویژگی‌های روابط اجتماعی شامل تعاملات اجتماعی، شبکه‌ها، هنجارها و ارزش‌ها که به عنوان منابعی برای افراد عمل می‌نماید و یا به افراد کمک می‌کند تا برای دستیابی به منافع دوجانبه با یکدیگر همکاری کنند، سرمایه اجتماعی گفته می‌شود (Villalonga-Olives &)

16: 2015). مشارکت در ارزش‌ها و هنجارها به خودی خود باعث تولید سرمایه اجتماعی نمی‌گردد، چرا که این ارزش‌ها ممکن است ارزش‌های منفی باشد. سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از هنجارهای سیستم اجتماعی است که سبب افزایش همکاری اعضای آن جامعه و کاهش هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌گردد، همچنین سرمایه اجتماعی عملکرد اقتصادی ملت‌ها، جوامع و سازمان‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و نوعی مهارت محسوب می‌شود (Smedlund, 2008: 3). سرمایه اجتماعی می‌تواند به طور گسترده‌ای به عنوان ارزش حاصل از منابع مرتبط با روابط اجتماعی با دیگران تعریف شود. این مفهوم در ابتدا برای توصیف ساختار فرصت و عمل در جوامع یا گروه‌ها مورد استفاده قرار گرفت (زانیگا و همکاران، ۲۰۱۷). سرمایه اجتماعی نشان‌دهنده منابع اصلی در روابط اجتماعی و هنجارها و ارزش‌هایی که این روابط را هدایت می‌کند، است. بورديو ادعا می‌کند که تجزیه و تحلیل سیستماتیک می‌تواند حجم و ساختار سرمایه اجتماعی را مشخص کند و روابط میان سرمایه اجتماعی و سایر سرمایه‌ها را مشخص می‌کند (Tamer, 2014: 965). گروه‌های اجتماعی که حفره‌های ساختاری بین اعضای مختلف آن وجود دارد، نه تنها نمی‌توانند سرمایه اجتماعی را ایجاد کنند، بلکه منجر به مشکلات زیادی خواهند شد (O'Connor & Gladstone, 2018: 43). بنابراین، زمانیکه در جامعه صرفاً شبکه‌های توزیع روابط شخصی وجود داشت، سرمایه اجتماعی به عنوان عنصری ارزشمند در روابط به زندگی افراد اضافه شد (Zuniga, 2017: 37). سرمایه اجتماعی بیانگر نوعی از اعتماد و اطمینان متقابل ایجاد شده از طریق روابط مبتنی بر شبکه است که در بین افراد ایجاد می‌شود. سرمایه اجتماعی یک دارایی قابل توجه برای افراد، جوامع و دولت‌های آنها بویژه در هنگام بروز بحران‌ها و بیماری‌های همه‌گیر همچون بیماری کووید-۱۹ محسوب می‌شود. از تاریخ ۱۱ مارس، دولت دانمارک هماهنگی و ارتباطات زیادی را میان واحدهای مرتبط با مدیریت بحران کووید ۱۹ همچون نخست وزیر، وزیر

بهداشت، مدیران مراکز پزشکی و پلیس به نمایش گذاشت. آنها با حضور در کنار یکدیگر پیام‌های واضح و متنوعی را انتقال دادند، موضوعات را انتقال داده و احساسات جامعه را با استفاده از همکاری مشترک و حضور فعالان جامعه مدنی برانگیختند. وجود سرمایه اجتماعی می‌توانست اجرای برنامه‌های دولتی بویژه بستن مراکز مختلف و فاصله‌گذاری اجتماعی را تسهیل نماید (Chatzopoulou, 2020: 26). در گروه‌های اجتماعی یکی از دارایی‌های ارزشمندی که در روابط افراد با یکدیگر وجود می‌آید، سرمایه اجتماعی است. برای مثال روابط نزدیک با دیگر افراد، سرمایه اجتماعی را به شکل حمایت اجتماعی و عاطفی خصوصاً در زمان‌های بحرانی نشان می‌دهد (O'Connor & Gladstone, 2018: 45). به طور کلی، سرمایه اجتماعی به منابع بالقوه و بالفعل که افراد از دانستن دیگران که بخشی از یک شبکه اجتماعی است بدست می‌آورند اشاره دارد (رمضانپور و همکاران، ۲۰۱۴). همچنین سرمایه اجتماعی به لحاظ نظری، مفهومی کمتر توسعه یافته است که تلاش می‌کند تا دو جنبه تعاملات اجتماعی که بیشتر متمرکز بر سازگاری و مشارکت است و سرمایه که بیشتر مفهومی فردی و متمرکز بر تولید است، هماهنگی برقرار کند. با توجه متمرکز بر نتایج مثبت تعاملات اجتماعی، پژوهش‌های حوزه سرمایه اجتماعی تلاش می‌کنند تا بین سرمایه که دسترسی به قدرت و نفوذ را فراهم می‌کند و گروه‌های اجتماعی که مکانیزم‌های حمایتی دارند، یکپارچگی ایجاد کنند (Granberry, 2014: 41). برخی از ابعاد مهم سرمایه اجتماعی عبارتند از: مشارکت و همدلی، شبکه‌ها و هنجار مشترک، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، تعاون و همکاری متقابل و هویت جمعی (Leana & Pil, 2006: 22). از آنجا که گروه‌ها و سازمان‌های جامعه مدنی میان شهروندان و دولت میانجی‌گری می‌کنند، افزایش سرمایه اجتماعی به نوبه خود منجر به مؤسسات عمومی

مؤثرتر می‌شود (Newton & Norris, 2000:58). کیل^۱ (۲۰۰۷) در پژوهش خود نشان داد که میان عملکرد دولت و سرمایه اجتماعی رابطه نزدیکی برقرار است و سرمایه اجتماعی می‌تواند کاهش میزان اعتماد عمومی را جبران نماید و منجر به پویایی و افزایش اعتماد به دولت گردد. یافته‌های پژوهش بک و کستیل^۲ (۲۰۰۹) نیز نشان داد که ارتباط مستقیم و معناداری میان سرمایه اجتماعی و اعتماد سیاسی مردم در کشور فنلاند وجود دارد. نتایج پژوهش لجانجی^۳ (۲۰۱۴) نشان داد افرادی که در مناطق دموکراتیک‌تر متولد می‌شوند، نسبت به افرادی که در مناطق کمتر دموکراتیک به دنیا می‌آیند، سطح اعتماد بالاتری دارند و متقابلاً میزان سرمایه اجتماعی آنها نیز افزایش می‌یابد. گراسمن و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود با استفاده از اطلاعات مکان‌بازی تلفن‌های همراه به بررسی تأثیر پیام‌های توثیقی فرمانداران بر میزان تحرک شهروندان پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که حزب‌گرایی سیاسی و توصیه‌های فرمانداران مبنی بر اقامت ساکنان در خانه، منجر به کاهش میزان قابل توجهی از سفرها و تحرکات افراد گردید و در این پژوهش‌ها مشخص گردید که تأثیر و نفوذ فرمانداران دموکرات بیشتر از فرمانداران جمهوری خواه است و افراد جمهوری خواه گرایش‌های پیشگیرانه کمتری دارند. گان^۴ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که به دلایلی همچون عدم تعادل روانی کادر درمان بیمارستان‌ها و عدم وجود دانش پزشکی در میان بیماران، گروه‌های مختلف اجتماعی واکنش‌های خصومت‌آمیز زیادی نسبت به پزشکان نشان می‌دهند و به کادر درمان و پزشکی بی‌اعتماد شده‌اند. بالوگوی و مک کوماس^۵ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که بیماری کووید-۱۹ تأثیرات عمیقی بر سرمایه

1. Keele
2. Back & Kestila
3. Ljunge
4. Gan
5. Balog-Way & McComas

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۱۹۱

اجتماعی، شیوه تجارت و آمادگی مردم خواهد گذاشت. بنابراین شناسایی ظرفیت‌های مناسب جهت کاهش اثرات این بیماری ضروری به نظر می‌رسد.

رسانه‌های اجتماعی^۱

بر اثر تغییر و تحولات و انقلاب‌های رخ داده در فناوری و روند استفاده از آن در دنیا و ظهور فناوری اطلاعات و ارتباطات، امروزه رسانه‌های اجتماعی به عنوان نسلی از فناوری، مهد تمدن‌ها و فرهنگ‌های مختلف بشری است. تلقی رسانه‌ها به مثابه اقلام فرهنگی، نه یک روساخت و محصول اجتماعی که یک فرآیند با منطق زیستاری است. فرهنگ جریانی پویا است که از متن اجتماع بر می‌خیزد و رسانه را نیز متأثر می‌کند و مهم آن است که رسانه‌ها هم ورودی و هم پردازشگر و هم خروجی فرهنگ هستند (شیری، ۱۳۹۶). در طی چند سال، رسانه‌های اجتماعی همه افراد جامعه را درگیر کرده است. موفقیت این رسانه‌ها به تمایل کاربران برای تطبیق و تمایل به سرمایه‌گذاری وقت خود بستگی دارد (Zhang, 2012:12). رسانه‌های اجتماعی به عنوان یک منبع اطلاعات و یک فضا برای بحث و تبادل نظر به صورت مثبتی با مشارکت سیاسی و مدنی در ارتباط می‌باشد (Skoric et al, 2016:24). رسانه‌های اجتماعی منجر به عدم تمرکز اطلاعاتی بالایی می‌گردد و باعث پخش اطلاعات می‌گردد. از طرف دیگر رسانه‌های اجتماعی به طور فزاینده‌ای شهروندان را در معرض اطلاعات متنوع قرار می‌دهند و شهروندان اطلاعات را از منابع گوناگونی دریافت می‌کنند (Zhang & Skoric, 2018:10). رسانه‌های اجتماعی ابزاری قدرتمند برای ایجاد محتوا، به اشتراک‌گذاری ایده‌ها، انتشار و بیان دانش و نظرات است. رسانه‌های اجتماعی فقط به اشتراک‌گذاری و ارتباط اطلاعات محدود نمی‌شود، بلکه به عنوان بستر پخش وب، بازی‌ها و وبلاگ‌نویسی نیز ظاهر

شده‌اند. رسانه‌های اجتماعی فضایی را در اختیار کاربران قرار می‌دهند تا در پروژه‌های مشارکتی شرکت کنند و آنها را در ایجاد، افزودن یا ویرایش مطالب وب یاری نمایند. وبلاگ‌نویسی و سایت‌های اجتماعی، اطلاعات راجع به وقایع اخیر را به روش غیررسمی ارائه می‌دهند. جوامع یا گروه‌ها برای به اشتراک‌گذاری اطلاعات با یکدیگر در این پلت فرم تعامل دارند. به طور خلاصه، رسانه‌های اجتماعی به افراد در معاشرت و تعامل با یکدیگر کمک می‌کنند (Kaur & Chahal, 2018: 220). بسیاری از افراد حاضر در رسانه‌های اجتماعی به هنگام وقوع بحران‌ها به انتشار اطلاعات غلط پیرامون آن بحران می‌پردازند و افراد مختلف بدون داشتن تخصص لازم پیرامون آن پدیده اظهار نظر می‌کنند. این امر به نوبه خود باعث می‌شود که بحران‌های دیگری همچون استرس عمومی و ترس از آن بحران در جامعه به وجود آید (Llewellyn, 2020:37). هنگامی که موضوع استفاده از رسانه‌های اجتماعی مطرح می‌شود، معمولاً مفهومی منفی به ذهن متبادر می‌شود که با تمرکز افراد بر آن، تأثیرات منفی هم بر فرد و هم بر جامعه گذاشته می‌شود. در پاسخ به چنین اثرات منفی ادراک شده‌ای، مطالعاتی در مورد رسانه‌های اجتماعی شکل می‌گیرد (Cissel, 2018: 44). اهمیت رسانه‌های اجتماعی نه تنها در نقش آنها به عنوان یک سرگرمی جدید، بلکه در نقش آنها به عنوان یک بستر جدید رسانه‌ای و اجتماعی نهفته است. خصوصیات رسانه‌های اجتماعی و روش‌هایی که مردم از آنها استفاده می‌کنند، به تدریج تغییر شکل می‌دهند و چشم‌انداز جامعه درست همانند آنچه در گذشته برای تلفن و تلویزیون رخ داده است، تغییر می‌کند. هر تغییر ایجاد شده توسط رسانه‌های اجتماعی می‌تواند به عنوان یک مؤلفه تغییر عظیم اجتماعی باشد (Zhang, 2018:139). استفاده از رسانه‌های اجتماعی می‌تواند تأثیرات زیادی بر روی شکل‌گیری شخصیت و هویت مردم یک جامعه داشته باشد (Garcia-Gómez, 2017: 157). مردم یک جامعه برای انجام فعالیت‌های خود یا حل مسائل مختلف از رسانه‌های اجتماعی استفاده

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۱۹۳

می‌کنند و رسانه‌های اجتماعی می‌توانند نقش مهمی در شکل‌گیری نگرش‌ها یا ارزش‌های افراد داشته باشند (Matabane & Merritt, 2014: 50). ارتباطات از طریق رسانه‌های اجتماعی باعث می‌شود افراد به سرعت در معرض رفتار دیگران قرار بگیرند و این اتفاق احتمالاً بر هنجارها و رفتارهای شخصی افراد تأثیر خواهد گذاشت (Chu & Kim, 2011: 102). تئوری‌های مختلفی در روانشناسی و جامعه‌شناسی استدلال می‌کنند که رسانه‌ها بویژه رسانه‌هایی که منجر به سطح بالایی از تعاملات می‌گردند، بسیار زیاد است و در شکل‌گیری اعتقادات و رفتار افراد بسیار تأثیرگذار هستند. تئوری‌های تغییر اجتماعی و انسانی توسعه نشان می‌دهد که تغییر به سمت یک محور محیطی با افزایش و توسعه فناوری همراه است. این فناوری و تحولات باعث تغییرات فرهنگی همچون افزایش ارزش‌گذاری آموزش رسمی و کسب تجارت و ثروت می‌شود که می‌تواند به نوبه خود مسیرهای توسعه را تغییر دهد. در حال حاضر جوانان به طور مکرر با رسانه‌های اجتماعی درگیر می‌شوند. در کشورهای مختلف، تغییرات فرهنگی برجسته از نظر فناوری به وجود می‌آید که احتمالاً بر فرآیند توسعه تأثیر می‌گذارد. نظریه شناختی اجتماعی ارتباط جمعی نیز بیانگر آن است که رسانه‌های جمعی در شکل‌دادن به شناخت‌ها و رفتارهای افراد نقش بسزایی دارند (Salomon & Brown, 2019:98). رسانه‌های اجتماعی نقش مهمی در تلاش برای مقابله با بحران‌های مختلف همچون درخواست کمک، ارائه خدمت و انتشارات اطلاعات مربوط به فاجعه‌های طبیعی را ایفا می‌کنند (Alexander, 2014: 5, Yates & Paquette, 2011: 42). دایر^۱ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان داد که بازدید رئیس‌جمهور چین از منطقه ووهان چین و رسانه‌های اجتماعی می‌تواند تأثیر بسزایی بر مسئولیت‌پذیری مردم در قبال مقابله با ویروس کرونا داشته باشد. پژوهش لولین (۲۰۲۰) بیانگر این موضوع

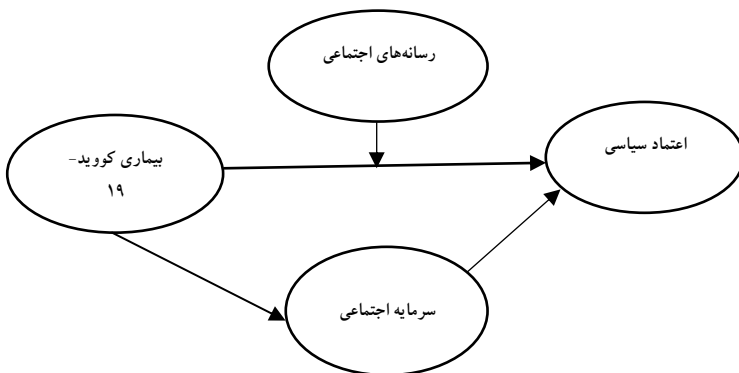
بود که رسانه‌های اجتماعی همچون، فیسبوک، توئیتر، واتس آپ و ... می‌توانند تأثیر زیادی بر هیجانات مردم (اعتماد، ترس، خشم و ...) نسبت به خطرات ناشی از بیماری کووید-۱۹ داشته باشد. همچنین این پژوهش نشان داد که بسیاری از مردم نسبت به ارسال‌کننده پیام، منبع اصلی پیام و صحت و اعتبار پیام چندان تحقیق نمی‌کنند. نتایج پژوهش لیمای و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که رسانه‌های اجتماعی می‌توانند منجر به بی‌اعتمادی شهروندان گردند و در نتیجه بهداشت عمومی در مقابل کرونا را به خطر بیندازند. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که اگر رسانه‌های اجتماعی عملکرد مناسبی نداشته باشند و اطلاعات درستی در مورد بیماری کووید-۱۹ به مردم مخابره نکنند، در نتیجه اعتماد عمومی کاهش پیدا خواهد کرد. وونگ و جنسن (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که رسانه‌های اجتماعی می‌تواند تأثیر بسزایی در اطلاع‌رسانی منظم و مفصل پیرامون بیماری کووید-۱۹ داشته باشد و سطح شفافیت اقدامات دولت را بالا ببرد. از طرف دیگر رسانه‌های اجتماعی می‌تواند منجر به ایجاد وحشت در میان مردم یک منطقه یا بدنامی برخی دولت‌ها و مسئولان در رابطه با مهار کرونا گردد. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که کاربران نسبت به اطلاعات دریافتی از توئیتر حساس هستند و اطلاعات مربوط به بیماری کووید-۱۹ را در میان دوستان خود به اشتراک می‌گذارند.

مدل مفهومی

در این مدل، تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با توجه به نقش میانجی سرمایه اجتماعی سنجیده می‌شود. در وجه دانش‌افزایی این پژوهش نسبت به پژوهش‌های پیشین می‌توان به این نکته اشاره کرد که با توجه به شیوع و همه‌گیر شدن بیماری کرونا، موضوعی که مورد غفلت قرار گرفته است، بررسی آثار جامعه‌شناختی و روانشناختی این پدیده نوظهور بر اعتماد سیاسی و سرمایه اجتماعی جامعه شهری شیراز است. از این رو در این پژوهش آثار این پدیده بر

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۱۹۵

روی متغیرهای اعتماد سیاسی و سرمایه اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است و در این پژوهش به آن پرداخته شد. همچنین بررسی تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با توجه به نقش تعدیل‌گر رسانه‌های اجتماعی برای اولین بار در این پژوهش صورت گرفته است. متغیر تعدیل‌گر به طور مستقیم رابطه متغیر مستقل و وابسته را تحت تأثیر قرار می‌دهد اما متغیر میانجی بطور غیرمستقیم رابطه متغیر مستقل و وابسته را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به طور کلی متغیر میانجی سرمایه اجتماعی به عنوان رابط بین بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی قرار می‌گیرد و به صورت غیرمستقیم میزان رابطه بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین متغیر تعدیل‌کننده رسانه‌های اجتماعی جهت یا شدت رابطه بین بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

با توجه به مدل مفهومی، فرضیات پژوهش به صورت زیر تعریف می‌گردد؛

فرضیه ۱: اثر روانی بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی منفی و معنادار است.

فرضیه ۲: اثر روانی بیماری کووید-۱۹ بر سرمایه اجتماعی منفی و معنادار

است.

فرضیه ۳: تأثیر سرمایه اجتماعی بر اعتماد سیاسی مثبت و معنادار دارد.
فرضیه ۴: سرمایه اجتماعی در رابطه اثر روانی بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی نقش میانجی‌گری ایفا می‌کند.
فرضیه ۵: رسانه‌های اجتماعی، تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی را تعدیل می‌کند.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر فلسفه پژوهش، اثبات‌گرایی؛ از نظر هدف، کاربردی؛ از نظر رویکرد، استقرائی؛ از نظر راهبرد، پیمایشی؛ از نظر شیوه پژوهش، کمی؛ از نظر افق زمانی، تک‌مقطعی و از نظر ابزار جمع‌آوری داده، پرسشنامه است و درصدد توصیف و تبیین تأثیر روانی بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با توجه به نقش میانجی سرمایه اجتماعی است. همچنین اثر تعدیل‌گر متغیر رسانه‌های اجتماعی در رابطه بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی در این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این پژوهش نمونه‌گیری به روش طبقه-بندی تصادفی انجام گردیده است. نمونه مورد نیاز با استفاده از فرمول کوکران در حد ۳۰۰ نفر تعیین شد که جمعیت ۲۰ ساله و بالاتر این شهر را در بر می‌گرفت. با توجه به این حجم نمونه، سطح اطمینان ۹۵ درصد و میزان خطای معیار ۵ درصد تعیین شد. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه بسته ۳۰ سؤالی بر اساس مقیاس ترتیبی و طیف پنج درجه‌ای لیکرت استفاده شد. پرسشنامه این تحقیق، از دو قسمت تشکیل شده است. قسمت اول، شامل سؤالات جمعیت‌شناختی می‌باشد و قسمت دوم، شامل سؤالات اصلی پرسشنامه است که بر اساس فرضیات تحقیق مطرح شده‌اند که روایی و پایایی آن تأیید گردید. پرسشنامه شامل ۴ بعد (بیماری کووید-۱۹، اعتماد سیاسی، سرمایه اجتماعی و

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۱۹۷

رسانه‌های اجتماعی) می‌باشد. سؤالات مربوط به بعد کووید-۱۹ از پرسشنامه هانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۰) و هسیو^۲ و همکاران (۲۰۲۰) شامل گویه‌های میزان صرف زمان با بیماران، ثبات اجتماعی، بیکاری فرد، کاهش حقوق، میزان خستگی شغلی، حمایت و پشتیبانی دولت، امنیت غذایی، حمایت از تولیدکنندگان، وضعیت خدمات پیشگیرانه و وضعیت بهداشت روانی؛ اعتماد سیاسی از پرسشنامه اسنایدر^۳ (۲۰۱۷) شامل گویه‌های اعتماد به دولت، اعتماد به مجلس، اعتماد به دادگاه‌ها، اعتماد به جناح‌های سیاسی و اعتماد به پلیس؛ سؤالات بعد سرمایه اجتماعی از پرسشنامه هارفام^۴ و همکاران (۲۰۰۲) شامل گویه‌های مشارکت در فعالیت‌ها، ارتباطات با نهادها، مشارکت عمومی و جمعی، اقدامات گروهی خاص، فعالیت‌های شهروندی، ارتباطات با دولت و گروه‌های اجتماعی و ارتباطات با گروه‌های موازی و سؤالات بعد رسانه‌های اجتماعی از پرسشنامه کرای^۵ (۲۰۱۲) و جفری^۶ (۲۰۱۳) شامل گویه‌های افزایش آگاهی، درک اتفاقات پیرامون، ارتباطات گسترده اجتماعی، علاقه به مسائل جامعه، جلب حمایت اجتماعی، توانایی اقدامات سریع، همدلی و یکپارچگی و انتقال سریع اطلاعات گردآوری شد. سؤالات توسط برخی از اساتید و آرای خبرگان مورد بررسی قرار گرفت؛ همچنین جهت سنجش روایی از روایی همگرا و محتوا بهره گرفته شد و به منظور برازش پایایی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مورد استفاده قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ برای تمام سازه‌های پژوهش بیشتر از ۰/۷ می‌باشد (جدول ۲) و به منظور تحلیل داده‌ها از نرم افزار 2 Smart PLS استفاده شده است.

1. Huang
2. Hsu
3. Schneider
4. Harpham
5. Cray
6. Jeffrey

بررسی برآزش مدل بیرونی

مدل یابی PLS در دو مرحله صورت می‌پذیرد. در مرحله اول، مدل اندازه‌گیری (مدل بیرونی) از طریق تحلیل‌های روایی و پایایی و تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در مرحله دوم، مدل ساختاری (مدل درونی) به‌وسیله برآورد مسیر بین متغیرها بررسی می‌شود (آذر و غلام زاده، ۱۳۹۵). بارهای عاملی متغیرها و مقدار تی در جدول ۱ قابل مشاهده است.

جدول ۱. ضرایب بار عاملی و مقدار تی

مقدار تی (>۱/۹۶)	بار عاملی (>۰/۴)	مؤلفه‌ها	شاخص	سازه
۱۷/۱۲۳	۰/۷۰۵	میزان صرف زمان با بیماران	C ₁	بیماری کوید-۱۹
۹/۳۰۱	۰/۶۳۷	ثبات اجتماعی	C ₂	
۵/۷۴۳	۰/۵۴۷	بیکاری فرد	C ₃	
۸/۸۳۱	۰/۷۱۱	کاهش حقوق	C ₄	
۱۲/۱۵۰	۰/۴۵۳	میزان خستگی شغلی	C ₅	
۱۵/۴۴۱	۰/۵۸۳	حمایت و پشتیبانی دولت	C ₆	
۱۰/۲۲۰	۰/۹۳۷	امنیت غذایی	C ₇	
۹/۷۴۳	۰/۷۳۴	حمایت از تولیدکنندگان	C ₈	
۷/۳۳۰	۰/۹۶۷	وضعیت خدمات پیشگیرانه	C ₉	
۵/۸۵۷	۰/۷۰۷	وضعیت بهداشت روانی	C ₁₀	
۹/۴۴۰	۰/۷۵۵	اعتماد به دولت	P ₁	اعتماد سیاسی
۶/۴۷۳	۰/۴۶۷	اعتماد به مجلس	P ₂	
۶/۵۰۰	۰/۸۴۳	اعتماد به دادگاه‌ها	P ₃	
۳/۵۴۸	۰/۵۳۱	اعتماد به جناح‌های سیاسی	P ₄	
۱۰/۷۱۱	۰/۷۶۲	اعتماد به پلیس	P ₅	
۲/۵۹۷	۰/۴۸۱	مشارکت در فعالیت‌ها	C ₁	سرمایه‌ی اجتماعی
۱۷/۵۶۷	۰/۵۱۹	ارتباطات با نهادها	C ₂	
۸/۲۰۲	۰/۶۴۳	مشارکت عمومی و جمعی	C ₃	
۹/۲۰۷	۰/۷۸۰	اقدامات گروهی خاص	C ₄	

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۱۹۹

مقدار تی (>۱/۹۶)	بارعاملی (>۰/۴)	مؤلفه‌ها	شاخص	سازه
۷/۴۶۱	۰/۴۵۹	فعالیت‌های شهروندی	C ₅	
۶/۵۲۷	۰/۵۲۷	ارتباطات با دولت و گروه‌های اجتماعی	C ₆	
۲/۵۷۷	۰/۵۵۵	ارتباطات با گروه‌های موازی	C ₇	
۲/۴۷۶	۰/۴۷۳	افزایش آگاهی	M ₁	رسانه‌های اجتماعی
۸/۶۷۱	۰/۵۶۹	درک اتفاقات پیرامون	M ₂	
۹/۳۷۱	۰/۵۴۴	ارتباطات گسترده اجتماعی	M ₃	
۲/۴۹۷	۰/۹۱۳	علاقه به مسائل جامعه	M ₄	
۳/۴۱۰	۰/۹۴۶	جلب حمایت اجتماعی	M ₅	
۵/۰۰۹	۰/۶۰۸	توانایی اقدامات سریع	M ₆	
۴/۱۷۹	۰/۶۵۵	همدلی و یکپارچگی	M ₇	
۸/۶۰۴	۰/۵۳۰	انتقال سریع اطلاعات	M ₈	

بارهای عاملی برابر یا بیشتر از ۰/۴ مؤید این مطلب است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است. در مدل تحقیق حاضر، همانگونه که در جدول ۱ مشخص است، تمامی اعداد ضرایب بارهای عاملی سؤالات از ۰/۴ بیشتر است که بدان معنی است که واریانس شاخص‌ها با سازه مربوطه‌اش در حد قابل قبول بوده و نشان از مناسب بودن این معیار دارد. همچنین مطابق با جدول ۱ برای تمام گویه‌ها میزان ضریب معنی‌داری (آماره تی) بیشتر از ۱/۹۶ می‌باشد.

روایی و پایایی

جهت تایید روایی ابزار اندازه‌گیری از دو نوع روایی ارزیابی استفاده شده است؛ روایی محتوا و روایی همگرا. روایی محتوا توسط نظرسنجی از خبرگان حاصل شد. همچنین در این پژوهش، جهت تعیین پایایی پرسشنامه از دو معیار

۲۰۰ فصلنامه دولت پژوهی

(ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی مرکب) استفاده شده است، ضرایب آلفای کرونباخ تمامی متغیرها در این تحقیق از حداقل مقدار (۰/۷) بیشتر است. در جدول ۲ نتایج پایایی و روایی همگرا ابزار سنجش به طور کامل آورده شده است.

جدول ۲. ضرایب پایایی و روایی همگرا

برآزش مدل بیرونی عنوان در مدل	متغیرهای مکنون	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha>0.7)	ضریب پایایی ترکیبی (Alpha>0.7)	میانگین واریانس استخراجی (AVE>0.5)
Covid-19 disease	بیماری کووید-۱۹	۰/۷۵۵	۰/۸۵۷	۰/۵۵۲
Political Confidence	اعتماد سیاسی	۰/۸۱۹	۰/۸۹۴	۰/۶۷۷
Social Capital	سرمایه‌ی اجتماعی	۰/۹۲۴	۰/۹۰۲	۰/۶۰۹
Social Media	رسانه‌های اجتماعی	۰/۸۵۰	۰/۸۳۳	۰/۵۵۱

براساس مطالب عنوان شده و نتایج حاصل از خروجی‌های نرم‌افزار در جداول ۲ نشان دهنده این است که ابزار اندازه‌گیری از روایی و پایایی مناسب برخوردار هستند.

بررسی برازش مدل درونی

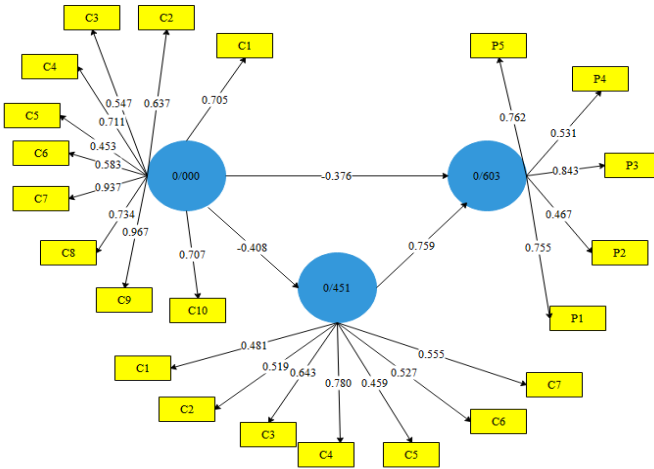
مدل درونی نشانگر ارتباط بین متغیرهای مکنون پژوهش است. با استفاده از مدل درونی می‌توان به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخت. در جدول ۴ و ۵ نتایج برازش مدل درونی مشاهده می‌شود.

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۲۰۱

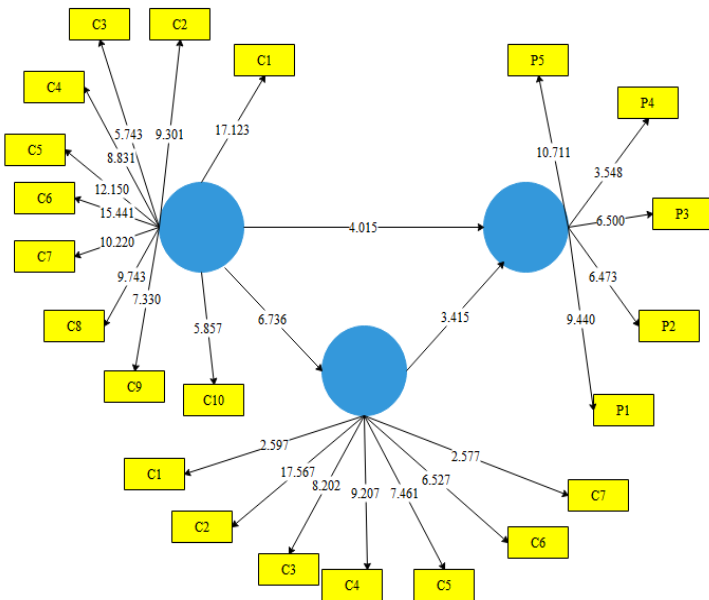
جدول ۳. نتایج برازش مدل درونی

H	مسیر	ضریب مسیر	آماره تی	نتایج
H ₁	بیماری کووید ۱۹ ← اعتماد سیاسی	-۰/۳۷۶	۴/۰۱۵	✓ پذیرش
H ₂	بیماری کووید ۱۹ ← سرمایه‌ی اجتماعی	-۰/۴۰۸	۷۳۶/۶	✓ پذیرش
H ₃	سرمایه‌ی اجتماعی ← اعتماد سیاسی	۰/۷۵۹	۳/۴۱۵	✓ پذیرش
H ₄	بیماری کووید ۱۹ ← اعتماد سیاسی ← با نقش میانجی سرمایه‌ی اجتماعی	بررسی شروط	بررسی شروط	✓ پذیرش
H ₅	بیماری کووید ۱۹ ← اعتماد سیاسی ← با نقش تعدیل- گر رسانه‌های اجتماعی	۰/۴۷۲	۶/۲۲۴	✓ پذیرش

مدل مفهومی آزمون شده در نمودار ۲ و ۳ ارائه شده است. اعداد نوشته شده بر روی خطوط در واقع ضرایب بتا حاصل از معادله رگرسیون میان متغیرها است که همان ضریب مسیر است و اعداد درون هر دایره نشان دهنده مقدار R^2 مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای مدل است. جهت معنادار بودن ضریب مسیر لازم است تا مقدار t هر مسیر از عدد $۱/۹۶$ بیشتر باشد.

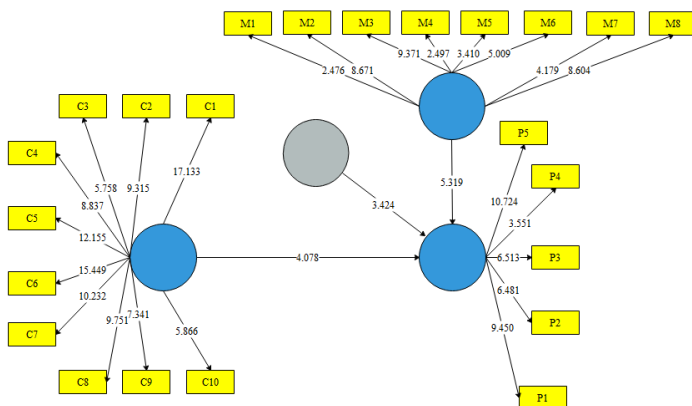
نمودار ۲. مدل در حالت تخمین استاندارد

نمودار ۳. مدل در حالت اعداد معنی داری

آزمون فرضیه تعدیل گر

در نمودار ۴، بیماری کووید-۱۹ در نقش متغیر مستقل و اعتماد سیاسی در نقش متغیر وابسته و رسانه‌های اجتماعی به عنوان متغیر تعدیل گر در مدل ایفای نقش می‌کنند. همانگونه که از شکل مشخص است ضریب معنی‌داری t مربوط به متغیر رسانه‌های اجتماعی در این رابطه $5/319$ شده است که به دلیل بیشتر بودن از $1/96$ ، در نتیجه در سطح اطمینان $0/95$ می‌توان تأثیر متغیر رسانه‌های اجتماعی را به عنوان یک متغیر تعدیل گر تأیید ساخت.

شکل ۴. مدل آزمون شده متغیر تعدیل گر بر روی بیماری کووید-۱۹

بحث و نتیجه‌گیری

در شرایط کنونی، ظهور ویروس کرونا منجر به مسائل زیادی برای دولت‌ها و کشورهای مختلف گردیده است. بیمارستان‌های دولتی مملو از بیماران کرونایی شده‌اند و جوامع مختلف نسبت به سیاست‌های دولت در قبال بیماری کووید-۱۹ بی‌اعتماد شده‌اند. بنابراین برای دولت‌ها اعتماد آفرینی نسبت به دستگاه‌های خود و بهبود سرمایه اجتماعی از مهم‌ترین موضوعات در مواجهه با بحران‌های

جامعه همچون بیماری کرونا می‌باشد. در این راستا تلاش برای استفاده صحیح و مؤثر از رسانه‌های اجتماعی جهت تقویت اعتماد به مسئولان کشوری و خصوصاً مسئولان حوزه بهداشت و درمان از سوی دولت‌ها جدی گرفته می‌شود. بدین صورت که بسیاری از مردم از طریق رسانه‌های اجتماعی به دیدگاه‌های مسئولان سیاسی مورد اعتماد خود گوش فرا می‌دهند و همین موضوع می‌تواند نقش مؤثری در بهبود سرمایه اجتماعی داشته باشد. در صورتی که مدیران و مسئولان یک کشور به تعهدات خود در حوزه بهداشت و درمان توجه چندانی نداشته باشند و به عوامل مؤثر بر سرمایه اجتماعی توجه نداشته باشند، مردم جامعه به واسطه گسترش و شیوع کرونا دچار بی‌اعتمادی سیاسی خواهند شد و این امر به نوبه خود منجر به دورشدن جامعه از مسیر پیشرفت سیاسی و اجتماعی خواهد گردید. هدف از این پژوهش، بررسی تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی جامعه شهری شیراز با در نظر گرفتن نقش میانجی سرمایه اجتماعی و نقش تعدیل‌گر رسانه‌های اجتماعی می‌باشد. با توجه به یافته‌های تحقیق در راستای فرضیه اول، تأثیر منفی و معنادار بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی مورد تأیید قرار گرفت که با پژوهش وونگ و جنسن همسویی دارد. بر این اساس می‌توان گفت هر چقدر بیماری کووید-۱۹ در میان مردم شیراز شیوع بیشتری پیدا کرده است، اعتماد آنها نسبت به سیاست‌های دولت کمتر شده است. در حقیقت بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده می‌توان گفت که از زمان ظهور بیماری کرونا، بسیاری از افراد جامعه نگاه منفی نسبت به عملکرد دولت پیدا کرده‌اند و برخی نیز آن را پدیده‌ای سیاسی برای منحرف کردن افکار عمومی تلقی می‌کنند. طبیعتاً هر چقدر عملکرد دولت در کنترل و مدیریت این بیماری ضعیف‌تر باشد، از میزان اعتماد سیاسی مردم جامعه شیراز کاسته خواهد شد. نتایج این تحقیق در راستای فرضیه دوم که با پژوهش‌های تورنت و همکاران (۲۰۱۹) و آدولف و همکاران هم‌راستا است، نشان داد که بیماری کووید-۱۹ بر سرمایه اجتماعی نیز تأثیر منفی و معناداری

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۲۰۵

دارد. از آنجا که بیماری کووید-۱۹ دارای عوارض زیادی بر روابط مبتنی بر اعتماد میان مردم یک جامعه می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت که مسئولان جامعه باید به دقت آثار جامعه‌شناختی و روانشناختی این بیماری را بر روی سرمایه اجتماعی تجزیه و تحلیل نمایند. هر چقدر مسئولان کشور در مهار بیماری کرونا موفق‌تر باشند، به همان میزان سرمایه اجتماعی بهبود پیدا خواهد کرد و روابط مبتنی بر اعتماد و اطمینان متقابل میان گروه‌های مختلف جامعه و همچنین میان مردم و دولت شکل خواهد گرفت. فرضیه سوم این پژوهش بیانگر تأثیر مثبت و معنادار سرمایه اجتماعی بر میزان اعتماد سیاسی مردم می‌باشد که با پژوهش بک و کستیللا (۲۰۰۹) و کیل (۲۰۰۷) هم‌راستا می‌باشد. در حقیقت زمانی که روابط مردم یک جامعه بر مبنای اعتماد متقابل شکل بگیرد، آنها با یکدیگر تعاملی سازنده‌تر و به دولت و بخش‌های سیاسی اعتماد بیشتری خواهند داشت. بهبود سرمایه اجتماعی می‌تواند تا حد زیادی منجر به تقویت اعتماد سیاسی نسبت به یک نظام اداری و کشوری گردد و در بلندمدت آثار اجتماعی و اقتصادی زیادی را برای جامعه به ارمغان آورد. فرضیه چهارم این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و نتایج این فرضیه نشان داد که سرمایه اجتماعی نقش میانجی بین کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی ایفا می‌کند. متغیر میانجی سرمایه اجتماعی به عنوان رابط بین بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی قرار می‌گیرد و به صورت غیرمستقیم میزان رابطه بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این فرضیه که برای اولین بار در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته بود بیانگر نقش میانجی‌گری سرمایه اجتماعی میان بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی بود. فرضیه پنجم این پژوهش که بیانگر نقش تعدیل‌گر رسانه‌های اجتماعی در رابطه بین کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی بود، نیز مورد پذیرش قرار گرفت. این فرضیه نیز با پژوهش دایر (۲۰۲۰) و لیمای و همکاران (۲۰۲۰) هم‌راستا می‌باشد. متغیر تعدیل‌گر رسانه‌های اجتماعی به طور مستقیم جهت و شدت رابطه بین بیماری کووید-۱۹ و اعتماد سیاسی را تحت

تأثیر قرار می‌دهد. با توجه به نتایج تحقیق به مدیران عالی‌رتبه، رؤسای کشور، مسئولان حوزه بهداشت و استانداران و فرمانداران پیشنهاد می‌شود که در مواجهه با بیماری کووید-۱۹ استراتژی‌های مناسبی را بر اساس نوع فرهنگ کشور و منطقه خود ارائه دهند و صرفاً به دنبال کپی برداری از روش‌های مقابله با بیماری در سایر کشورها نباشند. در حقیقت استراتژی‌های مورد استفاده آنها بجای سیاسی بودن باید مبتنی بر دانش علمی و ایده‌های پزشکی باشد تا بتواند اعتماد مردم را جلب نماید. هر چقدر مردم به مسئولان کشور خود اعتماد بیشتری داشته باشند، مردم همکاری بیشتری با دولت خواهند داشت و مهار و کنترل زنجیره بیماری کووید-۱۹ سهل‌تر خواهد بود. از سوی دیگر فضای مبتنی بر اعتماد، ارتباط و هنجارمداری در میان مردم شکل خواهد گرفت که این امر نیز می‌تواند تضادهای گروه‌های سیاسی را به میزان زیادی کاهش دهد و سرمایه اجتماعی را بهبود ببخشد. همچنین با توجه به اینکه مردم به شدت تحت تأثیر دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرات آنها پیرامون این بیماری بحران‌زا هستند و از آنها الگوگیری می‌کنند، بنابراین باید سعی کنند تا در رسانه‌های اجتماعی از اطلاعات صحیح و مطالب امیدبخش استفاده نمایند و از حزب‌گرایی و سیاسی کاری پرهیز کنند. مسئولان جامعه باید توجه داشته باشند که در زمان وقوع بحران‌ها، رسانه‌های اجتماعی می‌تواند منجر به شکل‌گیری اطلاعات غلط پیرامون بحران گردد و نهایتاً در جامعه ترس و خشم عمومی شکل بگیرد و بحران‌های دیگری همچون کاهش اعتماد عمومی و نابودی سرمایه اجتماعی نیز پدید آید. همچنین پیشنهاد می‌شود که از رسانه‌های مطلوب استفاده شود تا ارائه خدمت، انتشار اطلاعات و سطح شفافیت اقدامات دولت بالاتر برود. به تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود که سایر جنبه‌های جامعه‌شناختی، روانشناختی و سیاسی بیماری کووید-۱۹ که بر جامعه اثرگذار است، مورد شناسایی قرار گیرد. با توجه به اینکه این مطالعه تنها از داده‌های مقطعی استفاده می‌کند؛ بنابراین، تحقیقات آینده باید یک تحلیل طولی برای رسیدگی به اثرات علی و

تأثیر بیماری کووید-۱۹ بر اعتماد سیاسی با... ۲۰۷

تعدیل شده مورد بررسی در این مطالعه در نظر بگیرند. از سوی دیگر این مطالعه صرفاً مبتنی بر نمونه خاصی از جامعه شیراز که دارای فرهنگ یکسانی هستند، صورت گرفته است و محققان آینده باید این روابط را در سایر شهرها و کشورها بررسی کنند.

منابع

الف) فارسی

- آذر، عادل و غلامزاده، رسول، (۱۳۹۵)، *مدلسازی معادلات ساختاری کمترین مربعات جزئی (PLS-SEM)*، تهران: انتشارات نگاه دانش.
- خانیاشی، محمد، (۱۳۹۰)، «تأثیر عوامل اقتصادی بر سطح اعتماد»، *فصلنامه راهبرد*، دوره ۲۰، شماره ۶۱.
- دانایی فرد، حسن؛ الوانی، سید مهدی؛ آذر، عادل، (۱۳۸۳)، *پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع*، تهران: انتشارات نشر صفار.
- سمیعی اصفهانی، علیرضا، (۱۳۸۶)، «بررسی مقایسه‌ای بحران دموکراسی و تأثیر آن بر رفتار سیاسی شهروندان در دموکراسی‌های سه گانه اروپا، آمریکای شمالی و ژاپن»، *پژوهش حقوق عمومی*، دوره ۹، شماره ۲۳.
- سمیعی اصفهانی، علیرضا و نیری، هومن، (۱۳۹۴)، «بحران اقتصاد جهانی و تأثیر آن بر اعتماد سیاسی شهروندان به کشورهای اتحادیه‌ی اروپا»، *فصلنامه مطالعات راهبردی جهانی‌شدن*، دوره ۶، شماره ۱۶.
- شبییری، سیدمحمد، (۱۳۹۶)، «نقش شبکه‌های اجتماعی بر فرهنگ‌سازی ارزش‌ها و باورهای محیط‌زیستی معلمان: مطالعه موردی تلگرام»، *فصلنامه آموزش محیط‌زیست و توسعه پایدار*، سال ۶، شماره ۲.

ب) انگلیسی

- Adolph, C., Amano, K., Bang-Jensen, B., Fullman, N., & Wilkerson, J. , (2020).), Pandemic politics Politics: Timing Sstate-level social Social distancing Distancing responses Responses to COVID-19. , medRxiv.
- Alexander, D. E. , (2014).), “Social media Media in disaster Disaster risk Risk reduction Reduction and crisis Crisis managementManagement”., Science and engineering Engineering ethicsEthics, Vol. 20 (, No. 3), 717-733.
- Ardua, M. I., Hartley & et al. , D. M., Dandoy, C., Lehmann, L., Jaglowski, S., & Auletta, J. J. (2020).), Addressing the impact Impact of the Coronavirus Disease (COVID-19) pandemic Pandemic on hematopoietic Hematopoietic cell Cell transplantationTransplantation: Learning networks Networks as means Means for sharing Sharing best Best practicesPractices. , Biology of Blood and Marrow Transplantation, 26(7): 147-160..
- Bäck, M., & Kestilä, E. , (2009).), “Social capital Capital and political Political trust Trust in Finland: an individualIndividual-level

- assessmentAssessment. ”, Scandinavian Political Studies, Vol. 32 (, No. 2), 171-194..
- Balog-Way, D. H., & McComas, K. A. , (2020).), “COVID-19: Reflections on trustTrust, tradeoffsTradeoffs, and preparednessPreparedness”. , Journal of Risk Research, Vol. 1-, No. 11.
- Baltatescu, S. (2005). Confidence in Government and Happiness in EU and US. In International Joint Workshop: Europe and North America-Societies in Contrast. Hanse Institute for Advanced Study Delmenhorst, Germany.
- Barrios, J. M., & Hochberg, Y. , (2020).), Risk perception Perception through Through the lens Lens of politics Politics in the time Time of the covidCovid-19 pandemic Pandemic (No. w27008).), National Bureau of Economic Research.
- Cadima, R. Ojeda, J. & Monguet, J.M. , (2012).), “Social Networks and Performance in Distributed Learning Communities”, Educational Technology & Society, Vol. 15, No. 4, pp.296-304..
- Chatzopoulou, S. , (2020).), Social trust Trust and government Government responses Responses to Covid-19. , Social Europe. <https://www.socialeurope.eu/social-trust-and-government-responses-to-covid-19>. Visit at 2020/12/13.
- Chu, S. C., & Kim, Y. , (2011).), “Determinants of consumer Consumer engagement Engagement in electronic Electronic wordWord-of-mouth Mouth (eWOM) in social Social networking Networking sitesSites”. , International journal Journal of Advertising, Vol. 30 (, No. 1), 47-75.
- Cissel, H. O. , (2018).), Developing a social Social media Media behavior Behaviour scaleScale.Cissel, Heather O., "Developing a social media behavior scale" (2018). UNF Graduate Teses and Dissertations. 909. <https://digitalcommons.unf.edu/etd/909>. Visit at 2020/12/15.
- Cray, E. , (2012).), “The social Social ROI: successful Successful social Social media Media measurement Measurement from an agency Agency standpointStandpoint. ”, Strategic Communications, Vol. 3(, No. 1), 43-52.
- Dyer, O. , (2020).), “Covid-19: China’s president President Xi visits Visits Wuhan amid confidence Confidence that virus Virus is under controlControl.Dyer O.(2020) Covid-19: China's president Xi visits Wuhan amid confidence that virus is under control. BMJ (Clinical Research ed.). 368:m995. DOI: 10.1136/bmj.m995.
- Freitag, M., & Ackermann, M. , (2016).), “The impact Impact of associational Associational life Life on trust Trust in local Local institutionsInstitutions: a A comparison Comparison of 57 Swiss municipalitiesMunicipalities. ”, Local Government Studies, Vol. 42(, No. 4), 616-636.
- Gan, Y., Chen, Y., Wang, C., Latkin, C., & Hall, B. J.& et al, (2020).), “The fight Fight against COVID-19 and the restoration Restoration of trust Trust in Chinese medical Medical professionalsProfessionals. ”, Asian Journal of Psychiatry, No. 51, 102072.
- Garcia-Gomez, A. , (2017).), “Teen girls Girls and sexual Sexual AgencyAgency: exploring Exploring the intrapersonal Intrapersonal and intergroup Intergroup dimensions Dimensions of sextingSexting”. , Media, Culture & Society, Vol. 39(, No. 3), 391-407.

- Gentzkow, M., Wong, M. B., & Zhang, A. T. (2018). Ideological bias and trust in information sources. Unpublished manuscript.
- Granberry, P. J. , (2014).), “More Social than capital: Social capital Capital accumulation Accumulation through Through social Social network Network exchange Exchange among legal Legal and unauthorized Unauthorized Mexican migrantsMigrants”. , The Social Science Journal, Vol. 51(, No. 4), 590-597.
- Grossman, G., Kim, S., Rexer, J., & Thirumurthy, H. , (2020).), Political partisanship Partisanship influences Influences behavioral Behavioral responses Responses to governors’ Governors’ recommendations Recommendations for COVID-19 prevention Prevention in the United States. , Available at SSRN 3578695.
- Han, Qingmei & Lin, Qingqing & Jin, Shenhe & You, Liangshun. (2020). Recent insights into 2019-nCoV: a brief but comprehensive review. Journal of Infection. 80(10).1016/j.jinf.2020.02.010.
- Harpham, T., Grant, E., & Thomas, E. , (2002).), “Measuring social Social Capital Capital within health Health surveysSurveys: key Key issuesIssues”. , Health policy Policy and planningPlanning, Vol. 17(, No. 1), 106-111.
- Hsu, C. H., Lin, H. H., Wang, C. C., & Jhang, S. , (2020).), “How to defend Defend COVID-19 in Taiwan? Talk about people’s People’s disease Disease awarenessAwareness, attitudesAttitudes, behaviors Behaviours and the impact Impact of physical Physical and mental Mental healthHealth”. , International Journal of Environmental Research and Public Health, Vol. 17(, No. 13), 4694.
- Huang, J. Z., Han, M. F., Luo, T. D., Ren, A. K., & Zhou, X. P. , (2020).), Mental health Health survey Survey of 230 medical Medical staff Staff in a tertiary Tertiary infectious Infectious disease Disease hospital Hospital for COVID-19. , Zhonghua lao dong wei sheng zhi ye bing za zhi= Zhonghua laodong weisheng zhiyebing zazhi= Chinese journal Journal of industrial Industrial hygiene Hygiene and occupational Occupational diseasesDiseases, 38, E001-E001.
- Jeffrey, A. , (2013, March)., Social media Media measurementMeasurement: A stepStep-by-step approach Approach using Using the amec Ames valid Valid metrics Metrics frameworkFramework. , In 16TH International NTERNATIONAL Public UBLIC Relations ELATIONS Research ESEARCH Conference ONFERENCE (p. 360).
- Kahn, N. (2020). New virus discovered by Chinese scientists investigating pneumonia outbreak. Wall Street Journal, Vol. 19, No. 2.
- Kaur, A., & Chahal, D. H. , (2018).), “Role of social Social media Media in increasing Increasing environmental Environmental issue Issue awarenessAwareness”. , Researchers World, Vol. 9(, No. 1), 19.
- Keele, L. , (2007).), “Social capital Capital and the dynamics Dynamics of trust Trust in governmentGovernment”. , American Journal of Political Science, Vol. 51(, No. 2), 241-254.
- Langton, K. P. , (1984), “Persistence and Change in Political Confidence over the Life-Span: Embedding Life Cycle Socialization in Context’Context”, British Journal of Political Science, Vol. 14(, No. 4): 461–481.

- Leana, C. R., & Pil, F. K. , (2006).), “Social capital Capital and organizational Organizational performancePerformance: Evidence from urban Urban Public schoolsSchools”. , Organization Science, Vol. 17, No. (3), 353-366.
- Limaye, R. J., Sauer, M., Ali, J., Bernstein, J., Wahl, B., Barnhill, A., & Labrique, A.et al, (2020).), “Building trust Trust while influencing Influencing online Online COVID-19 content Content in the social Social media Media worldWorld”. , The Lancet Digital Health, Vol. 2(, No. 6), 277-278.
- Ljunge, M. , (2014).), “Social capital Capital and Ppolitical institutionsInstitutions: Evidence that democracy Democracy fosters Fosters trustTrust”. , Economics Letters, Vol. 122 (, No. 1), 44-49.
- Llewellyn, S. , (2020).), “Covid-19: how How to be careful Careful with trust Trust and expertise Expertise on social Social mediaMedia”. , BMJ, 368:m1160. DOI: 10.1136/bmj. m1160368.
- López, V., Vázquez, T., Alonso-Titos, J., Cabello, M., Alonso, A., Beneyto, I. & Gutiérrez, E.et al, (2020).), “Recommendations on management Management of the SARS-CoV-2 coronavirus Coronavirus pandemic Pandemic (Covid-19) in kidney Kidney transplant Transplant patientsPatients”. , Nefrología (English Edition), Vol. 40. Issue. 3. Pages 213-370..
- Lu, P. , (2014).), “A comparative Comparative analysis Analysis of political Political confidence Confidence in the BRICS countriesCountries”. , Japanese Journal of Political Science, Vol. 15(, No. 3), 417-441.
- Matabane, P. W., & Merritt, B. D. , (2014).), “Media useUse, genderGender, and African American college College attendanceAttendance: The Cosby effectEffect. ”, Howard Journal of Communications, Vol. 25(, No. 4), 452-471..
- Mullainathan, S. and A. Shleifer, (2005).), “The Market for News. ”, American Economic Review, Vol. 95(, No. 4), 1031-1053.
- Murayama, H., Nofuji, Y., Matsuo, E., Nishi, M., Taniguchi, Y., Fujiwara, Y., & Shinkai, S.et al, (2015).), “Are neighborhood Neighbourhood bonding Bonding and bridging Bridging social Social capital Capital protective Protective against depressive Depressive mood Mood in old Old ageAge? A multilevel Multilevel analysis Analysis in Japan”. , Social Science & Medicine, No. 124, 171-179.
- Newton K, Norris P, (2000), Confidence in public Public institutionsInstitutions: Faith, culture Culture or performancePerformance? In: Pharr S, Putnam R (eds) Disaffected Democracies: What’s Troubling the Trilateral Countries? Princeton, NJ: Princeton University Press, 52–74.
- Newton, K., Stolle, D., & Zmerli, S. (2018). Social and political trust. The Oxford handbook of social and political trust, 37, 961-976.
- O’Connor, K. M., & Gladstone, E. (2018). Beauty and social capital: Being attractive shapes social networks. Social Networks, 52, 42-47.
- Porta, M. , (2014).), A Ddictionary of epidemiologyEpidemiology. , Oxford University Press.
- Ramezanpour, S., Amiriyan S. & Shirazy, A.N.M. , (2014).), “Investigation of the Relationship between Entrepreneurial

- Opportunity Recognition and Entrepreneurial Capitals”, *International Journal of Asian Social Science*, Vol. 4, No. 5, pp.598-613.
- Salomon, I., & Brown, C. S. , (2019).), “The selfie Selfie generationGeneration: examining Examining the relationship Relationship between social Social media Media use Use and early Early adolescent Adolescent body Body imageImage”. , *The Journal of Early Adolescence*, Vol. 39(, No. 4), 539-560.
- Schneider, I. , (2017).), “Can we We trust Trust measures Measures of political Political trustTrust? Assessing measurement Measurement equivalence Equivalence in diverse Diverse regime Regime typesTypes”. , *Social indicators Indicators researchResearch*, Vol. 133(, No. 3), 963-984.
- Shereen, M. A., Khan, S., Kazmi, A., Bashir, N., & Siddique, R. (2020). COVID-19 infection: Origin, transmission, and characteristics of human coronaviruses. *Journal of Advanced Research*, 24:91-98. doi: 10.1016/j.jare.2020.03.005. PMID: 32257431; PMCID: PMC7113610.
- Skoric, M. M., Zhu, Q., Goh, D., & Pang, N. , (2016).), “Social media Media and citizen Citizen engagementEngagement: A metaMeta-analytic reviewReview. ”, *New Media & Society*, Vol. 18(, No. 9), 1817-1839.
- Smedlund, (2008).), “The knowledge Knowledge system System of a firmFirm: social Social capital Capital for explicitExplicit, tacit Tacit and potential Potential knowledgeKnowledge; ”, *journal Journal of knowledge Knowledge managementManagement*, vol Vol. 12, no No. 1, pp. 63-77.
- Tamer, I., Dereli, B., & Sağlam, M. (2014). Unorthodox forms of capital in organizations: positive psychological capital, intellectual capital and social capital. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 963-972.
- Tavakoli, A., Vahdat, K., & Keshavarz, M. , (2020).), “Novel coronavirus Coronavirus disease Disease 2019 (COVID-19): an An emerging Emerging infectious Infectious disease Disease in the 21st centuryCentury”. , *ISMJ*, Vol. 22(, Vol. 6), 432-450..
- Torrente, D., Caïs, J., & Bolancé, C. (2019). Economic crisis and social trust: Reviewing the effects of economic polarisation on social and institutional confidence. *Social Science Information*, 58(4), 631-659.
- Villalonga-Olives, E., & Kawachi, I. , (2015).), “The measurement Measurement of social Social capitalCapital. ”, *Gaceta sanitariaSanitaria*, Vol. 29(, No. 1), 62-64.
- Wardman, J. K., & Mythen, G. (2016). Risk communication: against the Gods or against all odds? Problems and prospects of accounting for Black Swans. *Journal of Risk Research*, 19(10), 1220-1230.
- Wong, C. M. L., & Jensen, O. , (2020).), “The paradox Paradox of trustTrust: perceived Perceived risk Risk and public Public compliance Compliance during during the COVID-19 pandemic Pandemic in Singapore. , *Journal of Risk Research*, Volume 23, Issue 7-8.
- Yates, D., & Paquette, S. , (2011).), “Emergency knowledge Knowledge management Management and social Social media Media technologiesTechnologies: A case Case study Study of the 2010 Haitian earthquakeEarthquake”. , *International journal Journal of information Information managementManagement*, Vol. 31, (No. 1), 6-13.

- Zhang, N. , (2012).), Individual BehaviorsBehaviours in the Social Media (Doctoral dissertation, Hong Kong University of Science and Technology).
- Zhang, N., & Skoric, M. M. , (2018).), “Media use and environmental Environmental engagementEngagement: Examining differential Differential gains Gains from news News media Media and social Social mediaMedia. ”, International Journal of Communication, Vol. 12, No. 24.
- Zuniga, H. G., Barnidge, M., & Scherman, A. , (2017).), “Social media Media social Social capitalCapital, offline Offline social Social capitalCapital, and citizenshipCitizenship: Exploring asymmetrical Asymmetrical social Social capital Capital effectsEffects”. , Political Communication, Vol. 34(, No.1), 44-68.